

кордонами. В законодавчому регулюванні проявляється дестандартизація і, як вказувалося вище, заміна законодавчих норм технологічними.

Приведені характеристики різних теорій сучасного розвитку суспільства здебільшого співпадають з характеристиками епохи Постмодерну. Різниця в назвах та деяких неголовних рисах. Тому в контексті цієї роботи я вважаю поняття „епоха Постмодерну“, „постіндустріальне суспільство“, „інформаційне суспільство“, „суспільство „третьої хвилі“ синонімами.

6. З приведеного видно, що в епоху Постмодерну, не дивлячись на гносеологічний синтез та тенденції до творення Метанауки роль філософії як світоглядної і методологічної сфери зменшується. Навіть в межах такої Метанауки домінуючу роль (системотворчу) роль буде відігравати не філософія, а теорія інформаційних технологій. Філософське осмислення соціальних, державно-правових, культурологічних і ін. процесів поступово відходиться на другий план. Державно-правові доктрини, ідеології, теорії, вчення будуть відкидатися вслід за філософськими. Замість них неминуче з'явиться мозаїка технологічних інформаційних концепцій для забезпечення регіональних і локальних процесів. Глобальна цивілізація все більше ставатиме „всесвітнім селом“. Але не з єдиним публічним і приватним законодавством, а з технологічним статутом тисяч і тисяч „хуторів“ з яких це „село“ складатиметься.

Думаю, що навіть глобальні проекти галузевого правового чи законодавчого облаштування в умовах Постмодерну, навряд чи матимуть успіх. До таких може бути віднесена ідея Екологічної Конституції Землі „народжена“ академіком Ю.Ю.Туницією та автором підчас міжнародної конференції в університеті Гофетра під Нью-Йорком в 1992 р. та яку світовій спільноті пропонували для розгляду Голови Верховної Ради України І.С.Плющ в Рю-де-Жанейро в 1993 р., В.М.Литвин в Йоганнесбурзі в 2003 р., Президент України Л.Д.Кучма в інавгураційній промові перед заступленням головуванням на сесії Генеральної Асамблеї ООН).

7. Дещо відмінною від ролі філософії, на мій погляд, буде роль психології. Думаю, що її чекає роль „служниці“ інформаційних технологій, але не такої, як філософії чи інших соціальних наук, а роль „старшої служниці“.

Без психології як науки про психіку, внутрішній світ людини, когнітивні, емоційні, вольові процеси, про психологію соціальних груп ні теорія ні практика інформаційних технологій обійтися не зможе. Більше того, я думаю, що психологія хоч і залишатиметься соціально-природничою наукою, все ж все більше буде філософію зовуватись, зокрема включатиме в предмет такі складові предмети філософії як свідомість та світогляд.

Щодо державно-правових явищ, то психологія буде обслуговувати інформаційні технології, забезпечуючи їм відомості, знання про людину і соціальні групи якими власне і буде проводитись маніпулювання, керівництво, управління цими технологіями.

Приведені міркування — це не пророкування, а лише прогноз одного з можливих сценаріїв розвитку постмодерністського суспільства. Як показує досвід навіть мегапрогнози, як відмирання держави наприкінці ХХ ст., побудова комунізму за 20 років, створення суспільства загального благоденства (добробуту) з часом перетворюються в прожекти та ілюзії. Тому я, звичайно, був би радий, коли б частина чи більшість із тих сумних перспектив про які я тут згадував не справдилися би. Що ж майбутнє покаже...

ОСОБИСТІТЬ УЧЕНОГО: СПОВІДУВАННЯ ТРАДИЦІЙ І ФОРМУВАННЯ ДУХУ НОВАТОРСТВА (до 65-річчя М.В. Костицького)

Токарська А.С.,

доктор юридичних наук, професор, професор кафедри Львівського державного університету внутрішніх справ

Сучасний науковий дискурс має кілька прикметних ознак: глобального поглинання інформації, її осмислення і продукування на її ґрунті нових ідей. За Л.Петровою, у філософсько-правовій думці «мислиме ціле і доконечне усіх речей» позначають терміном «ідея» або «дух». Роль творця актуальної наукової теорії, якій притаманний евристичний потенціал, широкий інструментальний спектр для парадигмування, як правило, належить виразній, потужній у науковому плані особистості, Людині, мислення якої універсально розвиває рамки філософсько-правової науки, утверджуючи скерованість ідей на розкриття суті права, а над усе – його духовних засад. Людина – творець із притаманним духом глибокої аналітики і критицизму, з умінням концептуалізувати філософсько-природні, позитивістські, раціоналістичні, психологічні, теологічні ідеї скеровує їх у спектр наявних світоглядних, гносеологічних, онтологічних та інших проблем. Вона – із бездоганим чуттям проникнення у філософсько-правові традиції, на яких і проростає ідея, формується дух космогенетичних засад, мета соціального змісту права. Їх усадковують ті, хто змагає до наслідування або навпаки опонує, проте ніколи не залишається байдужим до цієї сфери науки.

Гегель першим зауважив таку закономірність: в історії філософії діє принцип «зняття», тобто кожна наступна система вибірково поглинає все те позитивне, що було створено на попередньому етапі, відкидаючи те, що є деструктивним і помилковим. Таким є шлях до появи вартісних філософсько-правових ідей знаної особистості, яка на ґрунті всебічних природних обдарувань і неймовірної праці у своїй науковій, громадській, педагогічній діяльності творить (із виразним превалюванням) неперервність філософсько-правових традицій. Особистістю з почуттям глибокої пошани до традицій і нестримного новаторства в науці і на практиці є Михайло Васильович Костицький, доктор юридичних наук, професор, академик АПрН України, заслужений юрист України, дійсний член і член-кореспондент НАПН України.

Створена Михайлом Васильовичем філософсько-правова школа продуктивна і результативна у такому комунікативно-правовому середовищі, яке лише спонукає до пошуків правового смислотворення.

За всіма канонами філософська школа хоча б твориться спонтанно, спочатку спрощуючи і формалізуючи певне вчення, однак на етапі ортодоксальному послідовники філософа «сліпо і некритично приймають його метод і систему», а головні і принципові висновки залишаються незмінними. На третьому етапі – неокласичному, чи критичному (у трактуванні Н.Хамітова і С.Крилової) метод протиставляється системі як щось прогресивне чомусь реакційному. Останній етап постає як новаторський. Незаперечно можна стверджувати про те, що кожен по-своєму проходить цей шлях, однак послідовники ідей М.В. Костицького сформували «співдружність мислителів, які використовують спільний метод і приймають світоглядні висновки як результат такого використання».

Наукові праці академіка М.В. Костицького та однодумців успішно синтезують концепції правової реальності, систематизують принципові механізми формування нормативних цінностей та смислових векторів права. Виразно академічний стиль співпраці навіть із початківцями у науці, інтелектуальне толерування в оцінках почасти ще до кінця не сформованих ідей ентузіастів дає академікові такий потужний потенціал до викладу переконливих аргументацій, що у кожному виступі звучить гідний наслідування яскравий зразок наукового філософсько-правового дискурсу й ораторського мистецтва. Михайло Васильович – знаний учений, талановитий

творець (як скульптор, який вмів відсікти зайве, взяти за основу суще), щоразу логічно вибудовує таку оригінальну світоглядно-методологічну позицію, яка не лише розширює коло однодумців, але й репрезентує новітню, сповнену ідеями авторську концепцію філософії права. Наукові здобутки київської філософсько-правової школи під керівництвом Михайла Васильовича успішно енергетизують парадигми правової реальності, систематизують принципові механізми формування нормативних цінностей та смислових векторів права. Наявні ідеї і дух спрямовані на довготривале наукове проектування багатьох поколінь філософів права. Для такого наукового енергетизму побажаємо високошанованому академікові при доброму здоров'ї багатоліття успішної праці, плід якої – у духовному утвердженні Європейської за наповненням і змістом правової держави.